

Iz uredništva

Editorial

Digitalizacija časopisa *Acta stomatologica Croatica* (1966;1 – 1999;33)

Vesna Borić

Sažetak

Današnji dokumenti, pa tako i znanstveni članci i knjige, izvorno nastaju u elektroničkom obliku te njihova dostupnost ovisi isključivo o poslovnoj politici izdavača tj. vlasnika dokumenata. Budući da je temeljna svrha objavljivanja znanstvenih radova komunikacija sa znanstvenom i stručnom javnošću, neupitna je prednost globalne dostupnosti. Može se možda zapitati komu su potrebni tekstovi iz 60-ih godina prošlog stoljeća. U slučaju briljantnih i hrabrih vizionara spoznaje i otkrića toliko su *prije vremena* da ih se ponovno *otkriva* desetljećima poslije. Osim toga, današnja generacija istraživača može ući u duhovne sfere prethodnika na čijim je *leđima* stasala, a to nije zanemarivo naslijeđe.

Obrađeno je više od 1 200 članaka objavljenih do 1999. godine i više od 6 000 imena te isto toliko prezimena autora.

Ključne riječi:

izdavaštvo; časopisi

Današnji dokumenti, pa tako i znanstveni članci i knjige, izvorno nastaju u elektroničkom obliku te njihova dostupnost ovisi isključivo o poslovnoj politici izdavača tj. vlasnika dokumenata. Raspon se kreće od potpuno nedostupnih (osim vlasnika sadržaja) do potpuno dostupnih cijelom svijetu (*open access* - OA) s raznim mogućnostima između tih dviju krajnosti (zeleni OA, zlatni OA, dijamantni OA ...).

Digitalizacija podrazumijeva niz, sada već dobro poznatih, postupaka kojima se izvorno tiskana građa pretvara u elektronički oblik. Postupak digitalizacije počinje skeniranjem tiskanog materijala, zatim slijedi izrada pdf-ova, učitavanje kroz OCR-program (*optical character recognition*), ispravljanje pogrešno učitanih znakova, spremanje strukturiranog sadržaja u neku bazu podataka te stavljanje na internetski poslužitelj. Časopis u tiskanom obliku dostupan je individualnim i institucionalnim pretplatnicima (najčešće knjižnicama) tj. mjesno je dostupan. Digitalizacijom časopis u načelu, a u slučaju *Acta stomatologica Croatica* i stvarno, postaje globalno dostupan.

Budući da je temeljna svrha objavljivanja znanstvenih radova komunikacija sa znanstvenom i stručnom javnošću, neupitna je prednost globalne dostupnosti. Moguće je zapitati se komu su potrebni tekstovi iz 60-ih godina prošlog stoljeća. U slučaju briljantnih i hrabrih vizionara spoznaje i otkrića toliko su *prije vremena* da ih se ponovno *otkriva* desetljećima poslije. Osim toga, današnja generacija istraživača može ući u duhovne sfere prethodnika na čijim je *leđima* stasala, a to nije zanemarivo naslijeđe.

Imajući u vidu navedene i druge prednosti globalne dostupnosti časopisa, malena skupina entuzijasta okupljena oko glavnog urednika *Acta stomatologica Croatica* prof. dr. sc.

Digitalization of *“Acta Stomatologica Croatica”* *Journal* (1966;1 – 1999;33)

Vesna Borić

Sažetak

Modern documents, scientific articles and books are primarily issued in electronic form and their availability depends on the publisher's, or the document owner's, business ethics. The primary purpose of publishing a scientific article is to communicate with the scientific and professional community; therefore, the published article has to be available worldwide. The question is: Who really needs scientific papers from the 1960's? In cases of brilliant and bold visionaries, new concepts and scientific discoveries often come before their time; hence they have to be "reinvented" decades later. Besides, the scientists of today can enter the spiritual spheres of their professional ancestors and give respect to their legacy.

We have processed more than 1 200 articles published by 1999 and entered more than 6 000 names and surnames of authors.

Ključne riječi:

Publishing; Periodicals as Topic

Modern documents, scientific articles and books are primarily issued in electronic form and their availability depends on the publisher's, or the document owner's, business policy. As a result, we can have completely unavailable (apart from the owner) and completely available articles for the entire world to see (*open access* - OA) with varying degrees of availability between the two extremes (*green OA*, *golden OA*, *diamond OA*).

Turning a document into digital form demands a series of steps in which an original textual document is transformed into its electronic counterpart. The process of creating a digital text file begins with scanning the textual material followed by the creation of pdf files and by the OCR program reading (*optical character recognition*), correction of wrong symbols, saving the digital document to a data base and finally making the documents available online. A journal in its printed form is available to individual and institutional subscribers (mostly libraries), that is, it is available locally. Making the journal digital makes it available on the global level. And such is the case of *Acta stomatologica Croatica*.

Since the primary purpose of publishing a scientific journal is to communicate with scientific and professional public body, the advantage of global presence is unquestionable. The question arises who really needs scientific papers dating from the 1960's. In case of brilliant and bold visionaries, the concepts and scientific discoveries often come before their time and they have to be "reinvented" decades later. Besides, the scientists of today can enter the spiritual spheres of their professional ancestors and give respect to their legacy.

Hrvoja Brkića, odlučila je svim sadašnjim i budućim generacijama istraživača olakšati pristup arhivu časopisa. Cijeli projekt osmislila je Vesna Borić još 2007. godine kada je osam godišta časopisa (2000;34 – 2007;41), izvorno elektroničkih, pohranjeno na javno dostupni portal HRČAK (Portal znanstvenih časopisa RH). Zatim je bilo potrebno stvoriti odgovarajući tim suradnika i obaviti prijeko potrebne pripreme, što je ostvareno potkraj 2011. godine. Suradnici na projektu bili su dr. dent. med. Ivan Galić, studentica stomatologije Gabrijele Leskovar, dr. sc. Marin Vodanović i voditeljica Središnje stomatološke knjižnice mag. bibl., dipl. inž. biol. Vesna Borić. Nitko od nas nije bio profesionalno osposobljen za obavljanje zadataka koje je preuzeo. Stoga smo se tijekom rada educirali i odmah primijenili novo znanje.

Dr. Galić skenirao je 33 godišta časopisa koji su sadržavali više od 1 200 članaka i više od 12 000 stranica.

Zatim se uključila studentica stomatologije Gabrijele Leskovar. Budući da je pri skeniranju jedan broj (sveščić) časopisa bio spremljen kao jedna datoteka, njezin prvi zadatak bio je izdvajanje svakog članka i spremanje u zasebnu datoteku u pdf-obliku. Pritom je korišten program za prepoznavanje teksta (OCR) *ABBI FineReader*. Izvorni tekstovi u nekim godinama jako su dobro skenirani te je bilo malo naknadnih ispravaka, a u nekima vrlo loše. Kako izgleda loše prepoznati tekst, može se vidjeti u sljedećem isječku: *rendgenski ve rificira n o g u tje c a ja tra jn o g zuba u razvoju*. U ovom dijelu rečenice trebalo je ručno unijeti 11 ispravaka da bismo dobili ispravan tekst: *rendgenski verificiranog utjecaja trajnog zuba u razvoju*.

Drugi Gabrijelelin zadatak bio je stavljanje članaka na internetski poslužitelj, za što je odabran HRČAK - Portal znanstvenih časopisa RH. Jedan od glavnih razloga za odabir *Hrčka* bio je taj što je, u dobro strukturiranoj bazi podataka, omogućen unos svih važnih metapodataka. To znači da se svaka vrsta podatka morala unijeti u zasebno polje kao, primjerice, polje za unos imena autora i polje za unos prezimena autora. Za ilustraciju količine obavljenog posla može poslužiti okvirni proračun - ako znamo da je obrađeno više od 1 200 članaka i pretpostavimo da su prosječno imali po pet autora, znači da je bilo potrebno unijeti više od 6 000 imena i isto toliko prezimena autora. Doista respektabilan broj, a odnosi se samo na jedan metapodatak!

Tijekom cijelog postupka digitalizacije pojavljivali su se mnogobrojni različiti tehničko-informatički problemi. U njihovom rješavanju nezaobilazna pomoć stizala je od dr. Vodanovića.

Neke skenirane stranice tvrdokorno su *odbijale* ući u obradu, no svladavali su ih Mirjana Krajačić Draženović i Darije Petolas!

I na kraju, Vesna Borić cijeli je projekt osmislila, organizirala, koordinirala, nabavljala, nadzirala, ujednačavala, ispravljala i konačno objavila rezultate.

Sponosom arhivu časopisa *Acta stomatologica Croatica* predajemo sadašnjim i budućim generacijama istraživača pod motom: *Čovječe, pazi da ne ideš malen ispod zvijezda!* (A. B. Šimić)

<http://hrcak.srce.hr/acta-stomatol-croat>

Adresa za dopisivanje

Vesna Borić
Sveučilište u Zagrebu
Stomatološki fakultet
Središnja stomatološka knjižnica
boric@sfzg.hr

Bearing the aforementioned global presence advantages in mind, a small group of enthusiasts gathered around the Editor-in-chief, Professor Hrvoja Brkić, PhD, decided to allow for future generations of scientists to have full access to the journal's archive. The entire project was designed by Vesna Borić in 2007 when eight years' worth of the journal's electronic editions were made available through the HRČAK public portal (portal of scientific papers of the Republic of Croatia). It was necessary to gather a team and make all appropriate preparations, which was done by the end of 2011. The associates were Ivan Galić, DMD, Gabrijele Leskovar, dental student, Marin Vodanović, PhD and Vesna Borić, the director of Central Dental Library, MLIS, BSBio. No one from the team was professionally capable of accomplishing such a task but all of us together managed to get the work done through additional education.

Dr Galić scanned 33 years' worth of journals that contained more than 1 200 articles written on more than 12 000 pages.

Gabrijele Leskovar was in charge of extracting individual articles from the scanned files and converting them to pdf files. During the process she used the text recognition software (OCR) called *ABBI FineReader*. The original articles dating from early years were scanned very well and did not require any corrections while the quality of some scanned articles was rather poor.

Ms Leskovar's second task was to upload the articles onto the internet provider. The HRČAK portal was chosen to be the provider since it is structured in a database and allows for uploading of metadata. This means that each type of data had to be uploaded by hand in the appropriate field, for example the field for entering the author's first and last name. To illustrate the enormous amount of work, one particular fact is worth mentioning: if we know that we need to process more than 1 200 articles and if we assume that one article has 5 authors on average, we come to a number of 6 000 names and surnames that have to be manually entered and uploaded. It is truly a respectable amount of work and it only accounts for one metadata item!

During the entire process of digital conversion we had many problems of technical nature. Doctor Vodanović solved those issues. Some scanned pages refused to be digitally mastered but Mirjana Krajačić Draženović and Darije Petolas managed to do that.

Finally, Vesna Borić came up with the entire project. She organized, coordinated, procured, supervised, equalized, corrected and finally published the results.

We are proud to present the digital archive of "Acta stomatologica Croatica" journal under the motto: „Be careful not to go, small as thou are, under the stars, man" (A.B. Šimić) to the present and future generations.

<http://hrcak.srce.hr/acta-stomatol-croat>

Address for correspondence

Vesna Borić
University of Zagreb
School of Dental Medicine
Central Dental Library
boric@sfzg.hr